

SLOVENSKI LIST

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 3487, interurban 3487
Rokopisi se ne vračajo

Posamezna št. 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. Celoletna naročnina 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Inserati po dogovoru

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6/III
Poštni ček, račun, Ljubljana 15.179
Telefon šte. 2549

Slovenija kralju Osvoboditelju

Ljubljana, 6. septembra.

Mogočno je danes odjeknila Ljubljana, ko je v njej do stotisoč slovenskih sre manifestiralo svojo neomajno ljubezen do svobodne države Jugoslavije in udanosti kraljevski rodbini, mogočno je odjeknilo glavno mesto Slovencev danes, ko se je v imenu vseh Slovencev z grandiozno manifestacijo oddolžilo velikemu osvoboditelju vseh Jugoslovancev kralju Petru I. za svobodo, ki jo je priboril tudi nam najzapranejšim bratom. Ljubljana je danes dokazala in z entuzijazmom pokazala, da v njej še gori z nezmanjšanim žarom ona vroča domovinska ljubezen in zavest, ki je nekoč navdajala naše očete v borbi proti zatiralcem našega jezika in naših ljudi, ki nas je nekoč navdajala z nezlomljivim upanjem v skorajšnjo narodno svobodo in ki nas sedaj ogreva, da stojimo v hudih in dobrih časih vedno pripravljeni, da z dejanjem dokazujemo svojo ljubezen naši sedanji in po dolgih vekih tako težko pričakani Jugoslaviji. Velik del vseh Slovencev se je danes sestal v Ljubljani, da se s svojim glavnim mestom vesele radostnega dne, ko se odrgne zavesa pred spomenikom največjemu borcu za Jugoslavijo.

Množice prihajajo

Od sobote naprej so neprestano romale množice v Ljubljano, od vseh strani so dovažali vlaki neprestano nove tisoče, z vseh strani, s krajnih slovenskih jezikovnih mej na severu in jugu. Tudi iz drugih banovin, zlasti iz Hrvatske, so prihajali zastopniki in domoljubi v Ljubljano. Ni še napočila davi zarja, ko so bile ljubljanske ulice že polne množic. Razni lokali, kakor kavarne in zajtrkovalnice, so se v trenutku napolnile. Glavne ceste, ki vodijo s kolodvorov, to je z gorenjskega, glavnega in dolinskega kolodvora, so bile neprestano polne življenja. Iz bližnje okolice pa so prihajali ljudje peš ali z različnimi vozili v Ljubljani.

Vse je kazalo, da doživi Ljubljana danes veličastno manifestacijo, ki jo bo poninil ves sodobni rod. Le nekaj je kazalo najlepše nade v uspeh manifestacije. V zgodnjih jutranjih urah je namreč močno deževalo in vmes je padala celo toča. S timimi prošnjami so se ljudje ozirali v nebo, naj prispjeva še ono, da bo manifestacija čim lepše uspeła. In nebo je res uslišalo prošnje in srčne želje desetih in desetih tisočev. Tik do pričetka manifestacije je deževalo. Vendar pa se manifestacija niti dobro začela ni, ko je dež ponehal in nebo se je začelo jasiti.

Kljub velikemu naveli prebivalstva je promet železnic brezhibno. Vlaki so redno dovažali ljudi v Ljubljano. Ljubljanska cestna železnica je napravila svojo dolžnost, čeprav so bili njeni vozovi neprestano oblegani, v mestu samem pa je varnostna straža poskrbela za popoln red.

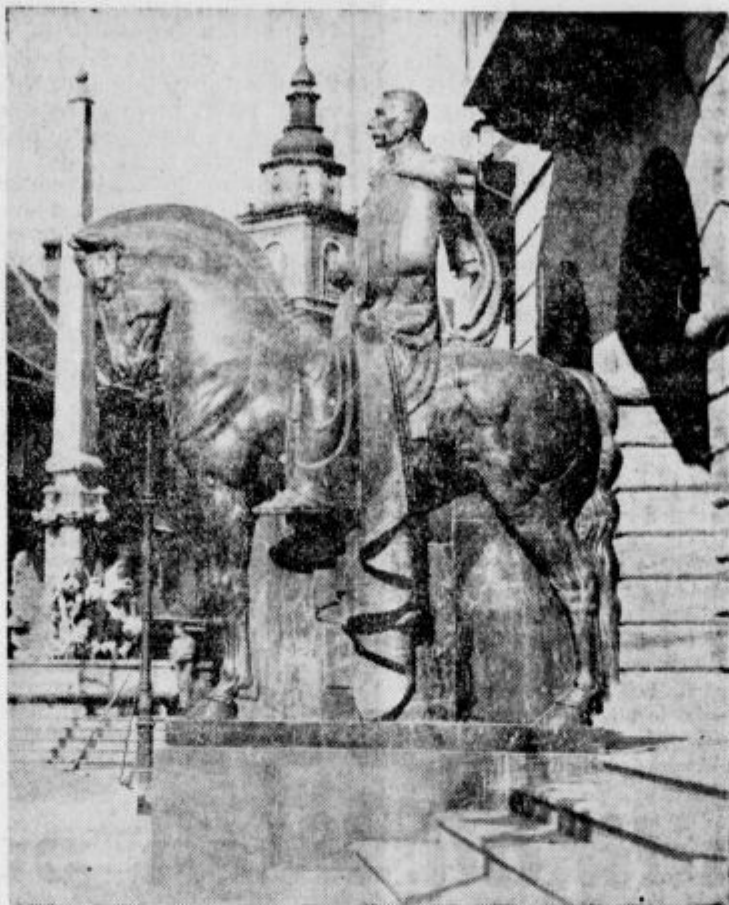
Slovesno odkritje spomenika

Častni gostje

Ob 10 so bili na tribuni že zbrani častni gostje, tako knezoškof dr. Gregor Rožman, minister brez listnice Ivan Pucelj, češkoslovaški poslanik na našem dvoru, minister dr. Robert Flieger, bivši minister Gostinčar, Kukovec, Veselj, in drugi, mnogi bivši poslanci, bivši predsednik deželne vlade za Slovenijo Pogačnik, bivši oblastni predsednik in komisar dr. Natlačen, mestni župan dr. Dinko Puc s podžupanom, profesorjem Evgenom Jarcem in celotnim občinskim svetom, častna dvorna dama ga. Franja Tavčarjeva z zastopnicami ženske zveze. Kola jugoslovanskih sester, in nekaterih drugih ženskih organizacij, zastopnice Kršćanskega ženskega društva ge. Brejčeva, Sušnikova, Logarjeva, Osnova in druge, predsednik Zbornice za TOI Jelačin z glavnim tajnikom Mohoričem, predsednik višjega deželnega sodišča dr. Rogina, namestnik višjega državnega pravdnika dr. Munda, železniški direktor dr. Borko, finančni ravnatelj dr. Povalec, rektor univerze dr. Alfred Šerko z mnogimi vseučiliškimi profesorji, poštni direktor dr. Gregorič, ravnatelj Poštnice hranilnice dr. Vidmar, zastopnik društva »Pravniki« dr. Dolenc, predsednik Pokojniškega zavoda Vrtovec z direktorjem dr. Sagadinom, starosta Jugoslovanske gasilske zveze g. Josip Turk v uniformi, starosta slovenskih pevcev c. Hubad, predsednik Prosvetne zveze dr. Mohorič, zastopnik Mohorjeve družbe dr. Kotnik, zastopstvo SKJ z Bajžalom na čelu, zastopniki še mnogih drugih kulturnih in prosvetnih organizacij. JNU je zastopal g. Stanko Virant, uredništvo »Slovenca« pa gg. Terseglav in Erjavec.

Častno so bila zastopana tudi slovenska mesta in večji kraji. Mesto Maribor sta zastopala župan dr. Juvan in podžupan dr. Lipold, mesto Celje dr. Goričan, mesto Ptuj g. Brenčič, mesto Kranj Pirc, pa tudi manjše podeželske občine so poslele svoje zastopnike.

Vso prireditelje so poleg zastopnikov domačih oblasti počastili s svojo prisotnostjo razen češkoslovaškega poslanika dr. Fliegerja tudi zastopniki skoraj vseh tujih držav z gen. konzulom dr. Pleinertom na čelu.

Pred magistratom

Ob 9 je policija izpraznila prostor pred magistratom, tako da so mogli dobiti prostor vabljeni zastopniki in posamezne korporacije. Občinstvo se je radevolje pokorilo navodilom, saj je vedelo, da le disciplina more kaj doseči pri tako ogromnih množicah. Komaj je bil prostor pred magistratom izprazen, že so pričeli prihajati posamezni zastopniki in društva.

V bližnjih ulicah so se zbirale korporacije in organizacije, kakor Sokoli, gasilci, prosvetna in narodna obrambna društva. V Stritarjevi ulici pa je čakala zastopnika kralja častna četa vojakov.

Spomenik je bil zakrit z veliko ponjavo v drž. barvah. Tribuna za povabljene goste pred spomenikom je bila slavnostno okrašena. Vse hiše okoli in okoli Mestnega trga so prepletali venci zelenja. Kakor vse mesto, je bil seveda tudi Mestni trg bogato okrašen z narodnimi zastavami.

godba »Sloga« in pevci, levo od tribune pa m. dan zbor častnikov. Prostor je bil s tem povsem napolnjen in ostalo občinstvo ni imelo, pa tudi ni moglo imeti več dostopa, temveč se je razvrstilo v ogromen špalir, ki je prepletal vse mesto, koder se je pozneje pomikal spreved.

Pevovodja Hubadove pevske župe Zorko Prelovec je dvignil taktirko in iz 300 izvežbanih pevskih grl je zadonela mogočna, samozavestna slovenska pesem: »Ti, ki si ustvaril.« Petje je spremljala godba »Sloga«.

Govor predsednika pripravlj. odbora za postavitve spomenika

Na govorniško tribuno je stopil predsednik odbora za postavitve spomenika ing. Ladislav Bevc in nagovoril zbrane odlične zastopnike ter občinstvo:

»Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja, gospod zastopnik kraljevske vlade, gospod ban, gospodje ministri, spoštovani gostje, dragi rojaki!

Odbor za postavitve spomenika kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani odvarja današnjo svečanost z udanim pozdravom in izrazom globoke zahvale Nj. Vel. kralju za počastitev, ki jo je izkazal s tem, da je blagovolil odrediti svojega zastopnika.

Pozdravlja zastopnika Nj. Vel. kralja, gospoda divizijskega generala Bogoljuba Iliča, ministra za gradbe gospoda dr. Alberta Kramerja, bana dravske banovine gospoda dr. Draga Marušiča, ministra gospoda Ivana Pucelja, poslanika in pooblaščenega ministra CSR gospoda dr. Roberta Fliegerja, zastopnika vojske gospoda poveljnika divizije, prevzvišenega knezoškofa gospoda dr. Gregorja Rožmana, župana in mestnega načelnika ljubljanskega gospoda dr. Dinka Puca, visoki konzularni zbor, gospode zastopnike državnih in samoupravnih uradov in oblasti ter občin, gospode delegate avtonomnih, stanovskih, strokovnih in kulturnih korporacij, organizacij in društev, vse navzoče darovalce, ki so pripomogli k uspehu naše vsenarodne akcije, dalje vse goste in rojake, ki ste prihiteli iz vseh krajev naše prostrane domovine, da prisostvujete današnji slovesnosti, v kateri se ponovno izraža neizmerna narodna sreča izza velikih časov popreteklosti, izza velikih dni našega osvobodjenja in zedinjenja.

Tolikšna in tako odlična udeležba je ponoven izraz enodušne volje našega naroda, katerega se pokaže vselej v velikih njegovih dnevih. Ta udeležba naj pa dokazuje enodušno voljo, da se dá vidnega izraza ponosu in hvalečnosti naroda nad doseženimi, nepreklicnimi dejstvi osvobodjenja in ujedinenja. Pripadamo pokolenju, ki je bilo vzgajeno v ostrih bojih za nacionalni obstoj in ki je v teh bojih našlo prirodno orijentacijo k visoki jugoslovanski misli. Naša hrepenenja so preživela težko izkušnjo v polpretekli dobi, v dobi oborožene borbe za ideale človečnosti, enakosti in svobode narodov, v borbi našega jugoslovanskega Pijemonta za pravice jugoslovanske.

Klanjamo se velikemu spominu na blagopokojnega kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja in hočemo razumeti velike tajnosti genija, ki je vodil naš narod preko pustih alpskih gor v izgnanstvo, toda le za ceno zmogovitega povratka, osvoboditve in ujedinenja Jugoslavije. Le takemu geniju je bil dan pogled v bodočnost, podpiranemu neizprosne doslednosti zgodovine, ki je določila »Sloga«.

našemu narodu pravico, ki mu je nihče na svetu ne more več vzeti, pravico do samostojnega in neodvisnega narodnega in državnega življenja. Občudujemo brezprimerna dela naše vojske v vseh obrambnih in osvobodilnih borbah. Klanjamo se vsem žrtvam, živim in mrtvim za njihovo trpljenje, katero so prenašale v čast in srečo kralja in domovine. Višek skrivnostne domovinske ljubezni je smrt za kralja in domovino.

Ponosni smo na slavno preteklost našega hrabrega naroda, ki je s stvarno pomočjo svojih najboljših sinov in hčera v polpretekli dobi ustvaril temelje in glavne obrise mogočne zgradbe, naše Jugoslavije. Toda ideali naroda, ideali njegovih najboljših sinov in prepoditeljev zahtevajo smotreno nadaljevanje in dovršitev začete delo. Le pod geslom brezpopojnega in brezkompromisnega edinstva je končna dosega teh idealov zagotovljena. Na slova Jugoslavija bo pod vodstvom Nj. Vel. kralja ustvarila vse pogoje za dosego jugoslovanske celote, katere dejstvo je že tu, ki pa potrebuje razširjenja in notranje poglobitve.

V tem smislu smo novembra 1926 osnovali odbor za postavitve spomenika kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani. Z enodušno pritrditvijo vseh zakonitih predstavnikov slovenskega ljudstva smo že 1. decembra 1926, z javno spomenico objavili sklep, da hočemo postaviti v tukajšnjem kulturnem središču, v ljubljani spomenik, ki naj vekomaj predstavlja ponos, hvalečnost, ljubezen, duševne in gnotne žrtve Slovencev ter bo veljal najzvišenejšemu idealu, katerega so gojili najslavnejši in najzaslužnejši naši mošje: osvobođenju in ujedinenju, predvsem pa prvemu in največjemu teh moš: blagopokojnemu kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju.

V kralju Petru I. sta vtelesnena genij naše srečne usode in prorok slavnih dni naše narodne bodočnosti.

Prvi aktivni pojav v novejši zgodovini sistematičnih in zavestnih bojev za osvobođenje spada v mladostno dobo in udejstvovanje

Petra Mrkonjića v Bosni.

Pregnanstvo od 1862. do 1903. mu je bila šola, v kateri se je prekalil Mrkonjić-revolucionar in kralja-izvrševalca volje naroda, v kralja-vzgojitelja, organizatorja, branitelja, sotrpina, rešitelja, osvoboditelja in ujedinitelja naroda. Prvič smo se mu Slovenci povsem približali 1. 1903., ko ga je pri povratku v domovino pozdravila jugoslovanska akademska omladina na Dunaju kot jugoslovanskega kralja. Med vojno je svet občudoval njegovo trpljenje, v katerem je bilo združeno trpljenje celokupnega naroda. Po navalu treh cesarstev je naš Pijemont koncem leta 1915. začasno podlegel nečuvni premoči. Narod je pod vodstvom blagopokojnega kralja Petra I. moral zapustiti z južnoško krovjo posvečena domača tla in odstopati preko pustega alpskega gorovja v temno izgnanstvo.

Genij Jugoslavije, utelešen v blagopokojnem kralju Petru I., je v proroškem čutu znal, da bo tej veličastni narodni tragediji, kateri se bodo klanjali vsi človeški rodovi, sledilo

osvobođenje in ujedinenje.

Vse trpljenje naroda se je pri umiku preko Albanije osredotočilo v pretresljivi sliki kralja sredi naroda, ki zapuša domovino, ki pa v teh časih ponižanja uveljavlja svojo voljo v zasledovanju življenjskega cilja. To je bil kralj, ki se je v svoji genialni veličini povzpel za vekov veke na najzvišnejše mesto naših velikanov. Kralj Peter I. je bil posebej nam Slovincem vodja, ki je z genialno logiko in jekleno voljo uravnal tok naše zgodovine iz tužnega robstva v dneve največjega narodnega ponosa, v katerih nam je bilo usojeno, da vstanemo na rodni tleh kot gospodarji.

Izraz velike sreče, ponosa in hvalečnosti Slovencev spričo zgodovinskega dejstva osvobodjenja in ujedinenja naj bo spomenik, ki ga je izklesal naš mojster, akademični kipar Lojze Dolinar. Mojster je z ljubeznijo in žrtvami Slovencev vdahnil v kamen življenje, ki bo poslej bdelo nad usodo naše zgodovine, katero smo za vekomaj združili z usodo kraljevskega doma Karadžorđevićev. Delo našega mojstra bo spomenik prvemu kralju našega rodu, prvemu kralju, ki je čutil, delal in trpel za nas in z nami.

Odbor naslavlja ob tej svečani priliki prošnjo občinski upravi in gospodu županu stolnega mesta Ljubljane, da prevzame ljubljanska občina spomenik v svojo last in svoje varstvo ter ga ohrani poznim rodovom tako svetlega in kristalnega brušenega, kakršna so bila, so in bodo vselej srca vseh Slovencev v neizmerni ljubezni do kralja, kraljevskega doma in Jugoslavije.

V imenu odbora odkrivam spomenik kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju, čigar spominu kličemo:

SLAVA!

Zavesa se dvigne

Po zadnjih besedah predsednika Odbora za postavitve spomenika ing. Ladislava Beve je dal arh. Spinčič osebu znamenje in težka modro-belodreča zavesa se je pričela dvigati raz spomenik. Pred zbranimi se je pojavila prelepa, vzvišena umetnina, spomenik kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju. Vsi zbrani so dobili takoj globok vtis pred tem slajnim delom iz domačega marmorja, delom domačega umetnika Lojze Dolinarja.

Tedaj pa se je oglašila iz pevskih grl mogočna himna »Bože pravde«, ki jo je spremljala godba »Sloga«.

Polaganje vencev

Pred razkriti spomenik je prvi stopil v imenu Odbora za postavitev spomenika ing. Beve in položil lep venec iz besedami:

»Odbor za postavitev tega spomenika poklanja prvi venec iz zrazom občudovanja temu simbolu našega osvobodjenja in ujedinjenja ter se klanja manom našega velikega Osvoboditelja.«

Za njim je stopil k spomeniku mestni župan dr. Puca, nato pa sta položila vence zastopnik vlade, minister dr. Kramer in ban dr. Marušič. Sledili so ostali zastopniki raznih organizacij. V imenu mesta Celja je položil lep venec župan dr. Goričan, v imenu mesta Kranja Pirc, dva lepa venca so položile zastopnice Krščanske ženske zveze in gospa Brejčeva v imenu Krščanskega ženskega društva. V imenu Ženske zveze je položila venec gospa Franja Tavčarjeva. V imenu Prosvetne zveze je položil venec dr. Mohorič, v imenu Mohorjeve družbe dr. Kotnik; dalje so položili venec zastopniki Zveze kulturnih društev, mesta Tržiča, društva »Jadranci«, Narodne strokovne zveze, občine Planina, v imenu »Soče« Sanci, Primorska mladina, Jugoslovanski akademski klub, skavti, Jugoslovanske profesorice društvo, pevski zbor »Grafika«, g. Sturm v imenu »Ljubljane«, »Sloga«, JUJ je položilo lepo srebrno palmovo vejo v posebni šatulji, lepe vence so položile razne gasilske organizacije, kakor Jugoslovanska gasilska zveza, Ljubljanska gasilska župa, Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo itd., ljubljanske ruske organizacije, zanimiv venec je položila Strelska družina, venec je imel namreč obliko dveh navzkrižnih pušk, SKJ in razna sokolska društva, Združenje rezervnih častnikov, dalje Gremij trgovcev, UJNZB, osrednji odbor SPD, »Skalar«, občina Mozelj, Rdeči križ Guštanj, Gostilniška zadruga, Brivska zadruga, Zveza obrtnih zadrug, Obrtniško društvo, Veterinarsko združenje, Zveza bojevnikov, dobrovoljci, društvo Jožefišče, v imenu Zupanske zveze je položil lep venec predsednik Novak, dalje so položila vence še društva »Slavica«, »Istra«, Podzveza glasbenikov, »Tabor« ter še nekatera druga.

Govor župana dr. Puca

Po položitvi vencev so pevc zapeli »iz bratskega zagrljaja«. Na govorniškem tribunu je stopil župan dr. Dinko Puc, ki je izjavil:

Poln radosti prevzemam ta spomenik. Združen je z mestnim magistratom v neločljivo enoto in s tem simbolično z ljubljanskim mestom in celo Slovenijo. Prevzemam ga tem rajši, ker sem prisostvoval leta 1918 trenutku, ko je oduševljeni narod snel s tega postolja habsburške orla ter tako pokazal, da so bile zmanjane je in trdnjave, zmanjane vešale, kajti če narod hoče svobodo, ne šteje števila in ne glav. Pretrgane so vse vezi s temno preteklostjo in kot smo zvezali ta spomenik s slovensko zemljo, tako je vezana naša usoda za vsa bodočnost z usodo Karadjordjevičev.

Spomenik je simbol naše svobode in bo zato naš ponos in naša čast in naš spomin. Spomin na žrtve srbskega naroda, doprinečene v veliki vojni; spomin na stišišče mrtvih, ki so padli za nas in naše otroke; spomin na one, ki so oropani svojih domov umirali v prognanstvu; spomin na vse velike trpljenje, ki ga je prešal naš narod v stoletnih borbah, da je doživel končno »Zarje Vidover«.

Pomnik nam bo na kralja — vzor ljubezni do svojega naroda, ki ga ni zapustil v njegovi stiski in propasti, ki je bežal z njim v tujino, a ki mu je v največjem času živela v srcu trdna vera v bodočnost, ker ni izgubil zaupanja v moralno višino svojega naroda. V iznučenem telesu je bival silen duh in neskončna odločnost, kajti vedel je, da narod, ki se zaveda, da mu je borba pravična, ki ima vse korenine svojega bivanja in živja, kulture in gospodarstva zasidrane v svoji lastni zemlji, te zemlji izgubiti ne more, ker mora zmagati nad vsakim zlom! Ne številu, marveč duhu zmaguje.

Današnji dan bo praznik vere tudi nam. Vere v narod sami, ki mora izločiti iz sebe vse one mamlušneže, ki vidijo le to, kar nas loči, le to, kar nas razdvaja, ki ne vidijo plamena gorečih src in duš, ne vidijo, da vera živa ogreva vse in spaja in topi, kar trdo je in tuje. Zid in stena se zruši, nikjer ni mej, vse se prelijeva, če srd v Ljubzen se izpremeni.

V veri nas je potrdil sedajni naš kralj Aleksander. Ko bi se bila dediščina velikega kralja radi nesposobnosti narodnih voditeljev in nesloge med brati skoraj razgubila, je naš kralj s svojim činom od 6. januarja 1929 rešil državo. Izravnal je spore, vtil nam je poguma in vrnil zaupanje v nas same in našo moč in zdaj, ko so se strasti polegile, nas z novo ustavo kliče na sodelovanje v prospeh velike domovine, ene nedeljene. Kajti domovina ni šest, ne pet, pa tudi treh ne, je samo ena, s krvjo in s smrtjo posvečena!

Zato odkrivamo ta spomenik tudi v proslavo desetletnice vladanja Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra I. Današnji dan naj je tudi dan globoke zahvale naše njemu, dan, ko mu izkazujemo z najboljšim odkritim srcem svojo ljubezen in udanost.

A je današnji dan tudi rojstni dan prestolonaslednika Petra, ki je naš up in naša nada. Tako se pleče vez iz preteklosti v bodočnost, vez, katere prvi člen je veliki kralj, vez, ki pojde v neznane dalje.

Kralj Peter, kralj Aleksander, prestolonaslednik Peter! Oni so nam jamstvo, da ne pojdemo nikdar in nikoli več v sužnost, jamstvo, da ohranimo to, kar je bilo priborjeno s tolikimi žrtvami. A na nas je, da jim prispejemo pred tem spomenikom večno zvestobo ter da bomo posvetili vse svoje sile in sposobnosti narodu in delu za njega; prispejemo, da pozabimo na vse strasti in to, kar nas je ločilo, da v največji elogi idemo po poti, ki nam jo kaže naš kralj Ujedinitelj utrdimo državo, ki jo je ustvaril kralj Osvoboditelj. Velika naloga nas čaka, a še večja in lepša bo bodočnost. Združimo se v skupnem delu; vi, ki ste preživeli kri na bojnih poljih, vi, ki ste begali po tujini, vi, ki ste umirali v ječah; vi, ki ste našli nisteletci in poklicani, da nas vodite; vi, ki s trdim delom služite svoj kruh, da bo vzrasel blagoslov iz vašega znoj in vaših snag; tudi ve matere, ki ste s krvavečimi srci žarovali domovini plod svojih ledij in ki nam vzgajate nov rod; a predvsem ti, mladina, ki imaš dolžnost, da oplenitiš svoja srca ter se pripravijo za bodoče delo sebi v čast in narodu v korist. Vi vsi si sežite v roke in zaključite, da se bo čulo pod nebo:

Zivijo Jugoslavlja!

Govor župana dr. Puca je sledilo navdušeno vzkljanje Jugoslaviji in kraljevski rodbini.

Zastopnik kralja, general Ilić, zastopnik vlade minister dr. Kramer, ban dr. Marušič in podban dr. Pirkmajer ter češkoslovanski poslanik dr. Fieder so nato pod pročeljem magistrata pričakovali defile vojaštva ter slavnostni sprevod. Slovesnost pred magistratom, ki je bil ves čas razsvetljen z električnimi žarnicami, so jo zaključila žele ob 12.

Slavnostni sprevod

Kmalu po pol deveti uri je oživel Krekov trg in dohodne ulice. Vsako minuto so se začeli zvokti godbe, in znak, da prihaja po Resljevi cesti a kolodvora nova skupina podeželskih gostov. Pester je bil pogled na prihajajoče skupine. Na čelu vsake seveda godba, za njo gasilci, Sokoli, narodne noše, zastopniki društev in ostalo občinstvo. In teh skupin je bilo prav toliko kakor godb. Koliko pa je bilo še skupin, ki so prikorakale na Krekov trg brez godbe. Čeprav je z malimi presledki neprestano lilo, se vendar množice tega niso prestrašile, ampak so vztrajale na svojih zbirališčih neprenehoma upajoč, da bo prenehalo deževati.

Na Krekovem trgu smo videli, kaj premore dobra organizacija. Odbor za postavitev spomenika se je zavedal težke naloge, ki jo povzroča organiziranje tako velikih ljudskih množic in je zato poskrbel za popoln red. Takoj, ko je vsaka skupina prikorakala na prostor pred Mestnim domom, so priskočili k ujej reditelji in jo odvedli na prostor, ki je bil v načrtu določen za njo...

Vojaštvo je bilo zbrano v Stritarjevi ulici, takoj za zadnjo edino vojaštva pa je bila zbrana sokolska konjenica. Sokol v kroju je zasedel mesto pred Skofijo. Najtežje je bilo organizirati velike skupine gasilcev, po končanem formiranju so vzele prostor za Sokoli.

Ostale organizacije, korporacije in društva so se zbirala v Kopitarjevi ulici, na Vodnikovem trgu, na čisti ob Finančni direkciji in Strelški ulici. Kar je bilo ostalega občinstva, se je zbiralo na ogromnem prostoru ljubljanskega živilskega trga.

Ves čas od 9 pa do četrta na 11 so po zbirališčih neumorno tekali reditelji in člani Odbora za postavitev spomenika. Postrožljivo so dajali informacije ljudstvu, ki je nestrpan pričakovalo začetka svečanosti. Kakor že rečeno, je bila organizacija res prvovrstna. Poskrbljeno je bilo tako natančno za vsako društvo, korporacijo in organizacijo, da je bil skoraj nemogoč kakšen ured.

Da ni bilo množičnih dolga, so skrbeli zvočniki, ki jih je namestila ljubljanska radijska postaja na raznih postopih in ki so dajali prenos cerkvene glasbe.

Z vsako minuto je naraščalo nervozno pričakovanje in ugaibanje množice, ali bo ponehal dež ali ne bo. Nezaupno je motrilo sive oblake, ki so viseli na nebu. Oglušali so se naizmenični vremenski preroki, ki so se pa naposled vsi skupaj zmogli. Nebo se je izkazalo za prizanesljivo. Okrog tričetrt na deset je ponehal deževati in skozi trave se oblake je bilo opaziti sem in tja tudi kakšen modrega neba. Razpoloženje množice se je mahoma dvignilo. Že je bilo videti, da bo slavnost uspela.

Ko so zvočniki napovedali, da se začneja glav-

nost odkritja pred magistratom, so bile množice že povsem pripravljene za sprevod.

Ko so bile vse slovesnosti odkritja pred magistratom končane, se je začel formirati sprevod, ki ga je otvorilo vojaštvo, ki je defiliralo pred zastopniki kralja, generalom Bogoljubom Ilićem. Med vojaškim defilejem je svirala godba Dravske divizije pod vodstvom višjega kapelnika dr. Coripa. Defiliralo je vse vojaštvo ljubljanske garnizije, z brigadnim generalom Popovičem na čelu. Lep je bil pogled na strumni korak naše hrabre vojske. Videli smo same odločne in drzne obraze, sijajno disciplino, dokaz o veliki moralni moči naše vojske.

Spreddaj je korakal oddelek bobnarjev in trobentačev 40. Triglavskega pešpolka. Za njimi pa so korakali trije bataljoni pehote 40. polka in oddelek strelskih pušk. Na čelu drugega bataljona so nosili polkovni prapor.

Sledil je bataljon planinskega polka in štiri mitraljeske čete. Za temi pa je šlo topništvo, in sicer najprej štiri baterije poljske artilerije, vsaka s štirimi najmodernejšimi topovi, za njimi pa štiri baterije gorske artilerije. Za temi so korakale čete topničarjev.

Vojaški sprevod je zaključila bolničarska četa in sanitetni avtomobil.

Vsaka četa je korakala približno do trgovine Samec, nakar se je spustila v tek. Vojaštvo je korakalo potem preko Starega trga čez šentjakobski most na Rimsko cesto, od koder se je vrnilo v vojašnice.

Nato se je začel pomikati manifestacijski sprevod, ki sta ga otvorila dva oddelka sokolske konjenice (43 jezdecev). Za njimi je šla godba Sokola I., za godbo pa so vesli 51 sokolskih praporov. Za prapori so se razvile sokolske čete v uniformah. Sokoli so prihiteli iz vse dravske banovine in celo iz bližnjih banovin. Našli smo jih 480.

Za Sokoli je šla skupina vojnih dobrovoljcev. Nato so korakale gasilske čete, na čelu z delavsko godbo »Zarje« pod vodstvom kapelnika Dolinarja. Takoj za godbo so nosili gasilske prapore. Bilo jih je točno 40. Za prapori so se razvile posamezne gasilske župe dravske banovine. Gasilci so tvorili najdaljši del sprevoda in jih je spremljalo 9 godb. Bile so že omenjena delavska godba »Zarje«, rudniška godba iz Zagorja, za katero so korakali ljubljanski gasilski naraščajniki z Barja, dalje menška godba, gasilska godba iz Senjurja pri Kranju, tržička godba, godbeno društvo Novo mesto, godba Cerkljica, godba gasilskega društva Ribno-Bled in rudniška godba Trbovlje. Res imponant je bil pogled na strnjene čete naših požarovalnih gasilcev. Našli smo jih okroglo 1600.

Sindikalističen puč v Barceloni zadušen

Posredovanje Macije — Stroine puške so opravile svoje delo

Madrid, 6. septembra. V četrtek so sindikalisti proglasili splošno stavko delavstva. Delavstvo se je temu pozivu odzvalo in nad 300.000 delavcev je zapustilo tovarne.

Pravi vzrok tega koraka je bil ta, ker so voditelji radikalnega krila sindikatov hoteli izvesti puč proti republiki, da desavuirajo glavno voditelja sindikatov Pestano in Peyra ter druge, ki so te dni nastopili proti načrtu nasilne revolucije. Porod pa je dal konflikt, ki se je 2. t. m. zgodil v barcelonski jetišnici, kjer so politični kaznjenci, ki so začeli gladovno stavko, zahtevali od civilnega guvernerja, ki je sam prišel v jetišnico, naj jih takoj izpusti. Ker jim ni ugodil, so zažgali slamnjake, udrli v knjižnico, kjer so vse razdejali, in se potem lotili domače kapele, v kateri so vse razbili. Šele policija, orožniki in vojaštvo ter gasilci so napravili red; radikalni sindikalisti pa so ta dogodek izrabili v proglasitev generalnega štrajka.

V mestu je zaradi tega nastala prava panika. Mesto je ostalo naenkrat brez luči in plina, trgovci pa so iz strahu pred plenjenjem zaprli trgovine. Vlada je koncentrirala v mestu cele polke voja-

štva, ki je imelo nalog, da je neusmiljeno streljalo. Vladi je namreč na tem, da radikalni sindikalizem s silo popolnoma zatre, izrabljajoč pri tem razkol v delavskih vrstah. Sedaj je stopil v akcijo predsednik katalonske samouprave Macia, ki se je do sedaj zadržal pasivno, ker vlada še vedno okleva z izvedbo katalonske avtonomije, in je nastopil kot posredovalec. Posrečilo se mu je, da je delavstvo pregovoril, da v soboto 5. t. m. zopet nastopi delo.

Med tem je orožništvo napadlo sedež Sindicato unice, v katerem so se bili štrajkovci zabarikadirali in v katerem se je baje nahajalo skladišče orožja in municije. V spopadu je bilo več vojakov, orožnikov in delavcev ranjenih, en policist je pa ranam podlegel.

Na ulicah je divjala prava bitka med oboroženo silo in štrajkovci. Na Plaza Cataluna je bilo smrtno zadetih od strojnih pušk vojaštva več mirnih pasantov, med njimi neka 60 letna ženska, ker so vojski streljali na vsakega, kdor se je le prikazal na ulico. Po ulicah so begale jokajoče žene, ki so rotile svoje mozte, naj se rešijo. Orožniki so ves čas transportirali ujete delavce na dve ladji, ki sta se vdirali v luki, da služita za ječo. Gro-

Za gasilci so jezili trije strelci s puškami na hrbtu in s kalpakom na glavi. Za njimi je korakala meščanska garda in strelska družina iz Kostanjevice na Krki.

Lep je bil pogled na čete skavtov in planink. Našli smo jih 220. Zastopani so bili Zmajev steg, dalje skavti iz Zagreba, Maribora, Celja, Kranja, Domžal, Kamnika in Svetovodove čete.

Za skavti so se razvrtela narodna obrambna in prosvetna ter kulturna društva. Bili so zastopniki društev »Tabor« in »Zora«, zastopniki omladinskega društva »Istra«, prosvet. društva »Zarja« iz Kranja, društvo »Soba« z dvema praporoma.

Za temi društvi so nosili tablico z napisom »Ženske organizacije«. Takoj za njo pa je korakalo Jugoslovansko učiteljsko združenje, in sicer najprej ženske, nato pa moški.

Veliko pozornost so vzbudili prekmurški fantje iz kmetske šole z lastno godbo. Za njimi je šla češkoslovanska Obec.

Ena izmed najlepših je bila skupina Prosvetne zveze. Spreddaj so korakali trije korenjaki v narodnih nošah, od katerih je srednji nosil prapor Prosvetne zveze, skrajna dva pa jugoslovanske trobojnice. Vmes so šle fanfare jeseniške godbe. Lep je bil pogled na 6 praporov katoliških prosvetnih društev.

Sledil je oddelek narodnih noš na čelu z jeseniško godbo. To je bil brez dvoma najlepši del sprevoda. Videli smo vse vrste naših narodnih noš od gorenjske pa do pester belokrajanske. Prekrasna je bila skupina belokrajanskih noš. Poleg narodnih noš, ki so šle peš, smo videli tudi štiri vozove z narodnimi nošami, od katerih sta posebno vzbujala pozornost voz z napisom »Krkovo-Trnovo« in pa voz z belokrajanskimi godci in dvema sodoma vina.

Za narodnimi nošami je korakalo 140 Sokolov v civilu.

Za železničarsko godbo »Dravo« iz Maribora sta se razvrteli UJNZB in Narodna strok. zveza.

Šišensko skupino je spremljala na čelu kranjska godba. Za godbo je šlo šišensko Prosvetno društvo in trije vozovi narodnih noš.

Za temi je šla godba Vič-Glince, takoj za njo pa železničarska godba »Sloga«. Za njo so korakali pevc, za temi pa se je razvrtelo ostalo občinstvo, ki je zaključilo sprevod.

Povsod, kjer se je pomikal sprevod, so stali v spalirju desetstisočglave množice občinstva. Sprevod je šel po Starem trgu, Sv. Jakoba trgu, čez šentjakobski most, po Coizovi, Emonski cesti, čez Napoleonov trg, po Vegovi ulici, Kongresnem trgu, Šelenburgovi ulici, Dunajski cesti, Tavčarjevi ulici na Kralja Petra trg. Vsa postopja in biše, mimo katerih je šel sprevod, so bile svečano razsvetljene in okrašene z zelenjem, preprogrami in pa cvetjem.

Na Kralja Petra trgu se je sprevod razšel

Italija gospodarsko propada

Rim, 6. sept. Nadvse zanimivi so podatki, ki jih je nedavno priobčil italijanski uradni list »Gazzetta ufficiale« o gibanju italijanskega prebivalstva in o položaju italijanskega gospodarstva. Iz teh podatkov je razvidno, da se italijansko prebivalstvo niti zdakega tako naglo ne množi, kakor navadno naglašajo fašisti, ko zahtevajo v svetu novih zemlja za italijansko ljudstvo. Italijanski narod se seveda še vedno množi, toda naravni prirastek čedalje bolj pada. V juliju je bilo 13.590 porok (lansko leto v tem mesecu 17.353) in v teku prvih sedem mesecev tega leta se je sklenilo v Italiji 148.766 (lansko leto v tem času 166.878) porok; tudi v odstotkih so poroke nazadovale, in sicer so bile lansko leto štiri poroke na tisoč prebivalcev, letos pa komaj 3,6.

Letos se je v juliju rodilo 79.110 otrok (lansko leto 85.162) in v teku prvih sedmih mesecev letos 610.011 (lani 649.775) otrok; od 16,6 na tisoč prebivalcev je padlo število na 14,8 na tisoč prebivalcev. Toda tudi umrljivost narašča. Letos je v prvih sedmih mesecih umrlo 363.954 (8,8 na tisoč), lani 341.458 Italijanov (8,2 na tisoč). Naravni prirastek, to je razlika med umrlimi in rojenimi, je letos znašal v tem času 246.057 (6 na tisoč), lani 308.290 (7,4 na tisoč).

Tudi število brezposelnih narašča in je znašalo na koncu julija 687.581, lansko leto v tem času 842.061. Tudi proizvodnja splošno nazaduje. Teža kovinskih izdelkov na koncu prvega polletja 1931 znaša 676.366 (lani 848.164) ton, teža litga železa 300.048 (310.022) ton in teža jekla 576.554 (lani 1.023.104) ton. Tudi proizvodnja električnega toka

je padla v tem času od 4.931.044.000 kw na kw 4.680.613.000. Promet v italijanskih lukah je znašal v teku prvih sedmih mesecev 19.184.463 ton (lani 21.280.458 ton). Stečajev je bilo pripravljenih v juliju 1674 (lani 1297). Iz vseh teh podatkov je razvidno, da se italijansko gospodarstvo pogreza v čedalje hujšo krizo.

Mussolini obišče papeža

Rim, 6. sept. tg. Z veliko gotovostjo računajo na to, da se bo bodo morda še v teku tega meseca pokazale jasne druge posledice sporazuma, ki se je dosegel med Vatikanom in fašistično vlado. Napovedani obisk Mussolinija pri papežu je moral do sedaj izostati, ker radi vsakodnevnega trenja med meniji fašistične stranke in Cerkve ni bilo mogoče pričakovati nemotenega sestanka. Ker je sedaj po obojestranskem zatrevanju konflikt končan v obojno zadovoljnost, tudi ni več ovire za obisk Mussolinija pri papežu, tako da so zelo verjetne vesti, da bo Mussolini obiskal papeža že prihodnji teden.

Zasedaje DN

Zeneva, 6. sept. tg. V ponedeljek 7. septembra se sestane Zveza narodov k 12. zasedanju, katero bo otvoril sedanjí predsednik Sveta Zveze narodov španski zunanji minister Lerroux. Še vedno ni rešeno vprašanje, kdo bo predsednik, domneva se pa, da bo izvoljen delavni kake manjše evropske države.

Angleško posojilo podpisano

Pariz, 6. sept. tg. Angleško posojilo 2 in pol milijarde frankov je sedaj popolnoma podpisano. Mnogo naročil, posebno iz inozemstva, se ni moglo več vpoštevati. Ne objavlja se pa nič, za koliko je bilo posojilo preveč podpisano.

Radiopostaja na vrhu Mont Blanca

Chamonix, 6. sept. V petek se je odpravila iz Chamonixa karavana vodnikov na vrh Mont Blanca, da tam postavi radio-postajo. Ekspedicija ima s seboj specialni material sprejemnih in oddajajočih aparatov. Postaja bo delovala z višine 4810 metrov z valovno dolžino 80 metrov. Prva oddaja bo v soboto, 5. t. m. med 12.30 in 13.30. V službi slabega vremena se bo emisija odložila na nedeljo 6. septembra.

Če trčita dve letali

V Rio de Janeiro se je te dni pripetila nesreča, kakršnih se ne zgodi mnogo po svetu. Nad pristaniščem sta krožili dve vodni letali. Naenkrat sta se letali obrnili tako, da sta leteli eno proti drugemu. Nihče ni pričakoval tako strašne nesreče, kakor se je v naslednjem trenutku pripetila. Letali sta trčili v zraku in v naslednjem trenutku že zgrmeli proti zemlji. Dve osebi sta bili na mestu mrtvi, 12 pa jih je bilo težko ranjenih. Kdo je zakrivil nesrečo, se ne bo dalo ugotoviti, ker sta oba pilota mrtva.

Proslava Jadranske Straže

V navzočnosti kraljice Marije

Zagreb, 6. sept. AA. Snoči se je vršil na predvečer razsvetljave zastave Jadranske straže in rojstnega dne prestolonaslednika Petra spreved z bakljade po mestu. V sprevedu so sodelovala številna zagrebška društva, godbe, skavti, železničari, številni kmetje v narodnih nošah iz Zagreba in okolice ter številno meščanstvo. Spreved se je formalno na trgu Kralja Aleksandra ter korakal do banskih dvorov na trgu Stjepana Radića. Tu je okrog 200 pevcev, članov jugoslovanske sokolske župe Strossmajer odpele najprej državno himno, nato Uzoricev »Dobro večer«, več Gotovčevih pesmi ter Hajdrihovo »Buči morje Adrijsko«. Dirigirali so sam Gotovac. Nato je ban savske banovine dr. Ivo Perović imel z balkona banskih dvorov tale govor:

»Hvala vam, bratje, za to vašo manifestacijo. Zagrebčani, da bom na najvišjem mestu tolažil te vaše občutke. Ničesar ni zanesljivejši znak prubijene jugoslovanske misli kakor ta vaša ljubezen in manifestacije udanosti in zvestobe napram vladarju, kralju našemu, ki nam je, kakor je prej v vojni vodil svoje junake preko svoje in njihove Golgote k zmagi in zedinjenju naroda, dal redkega zgled požrtvovalnosti za dobrobit naroda in naše domovine. Draga, mila mladina! Korakajte vedro in ponosno, ker bodočnost naroda je velika, korakajte ponosno, ker je Jugoslavija danes zedinjena in velika pod modrim vodstvom našega kralja-državnika.«

Po govoru bana Perovića so bile ovacije kralju, Jugoslaviji itd. Spreved je nato krenil po mestnih ulicah ter se vrnil na Trg kralja Aleksandra, kjer se je razšel. Velika množica meščanov je gledala spreved na ulici ter ga pozdravljala. V vsem mestu je vladalo svečano razpoloženje. Hiše so okrašene z zastavami in zvoniki zagrebške stolnice so razsvetljeni. Zvečer je bila o gledališču svečana predstava Siroline opere »Gitar in boben«. Med glavnim odmorom je prof. dr. Grga Novak predaval o pomenu in cilju Jadranske straže. Predstavi so prisostvovali odlični gostje.

Zagreb, 6. septembra. AA. Današnja proslava areta zastave Jadranske Straže v Zagrebu je potekla silno veličastno, čeprav je deževalo.

Ob 8 zjutraj je bila svečana služba božja v katedrali. Celebriral jo je z mnogoštevilno asis-

stenco zagrebški nadškof dr. Bauer, prisotni pa so bili minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Marko Kostrenčič, ban savske banovine dr. Ivo Perović, mestni načelnik dr. Srkulj, vsa generaliteta z armadnim generalom Maričem na čelu, visoki uradniki, šefi uradov, mnogoštevilni rezervni oficirji, zastopniki društev in velika množica občinstva. Cerkev je bila nabit polna. Ob 9.15 je bila svečana služba božja v pravoslavni cerkvi.

Po končani službi božji so se vršila velika parada vse zagrebške garnizije in vseh vrst orožja. Paradi, ki je bila na Jelačićevem trgu, je po veljeval general Milošević.

Ob 9 dopoldne je bila svečana seja krajevnega odbora II Jadranske Straže v Zagrebu. Na seji so bili mnogoštevilni delegati iz raznih mest, ki so zastopali organizacije Jadranske Straže, občinski odbor iz Splita in drugi. S seje so poslali kralju tale brzojavko:

S svečane seje na današnji posvetitvi zastave krajevnega odbora II Jadranske Straže v Zagrebu, ki se je izvršila ob udeležbi zastopnikov vseh bratskih organizacij Jadranske Straže v državi, ki so prišli na proslavo posvetitve zastave, se Jadranski stražarji navdušeni in počasi nad kumovanjem kraljice Marije in nad udeležbo prestolonaslednika Petra pri proslavi posvetitve zastave Jadranske Straže v Zagrebu enodušno zaklinjamo, da bomo vedni in zvesti čuvarji ne samo sinjega Jadrana, nego tudi narodnega in državnega edinstva, in kličemo: Živel kralj Aleksander Prvi! Živela kraljica Marija, vzvišena kumica! Živel prestolonaslednik Peter! Živela Jugoslavija! Živel jugoslovanski Jadran!

Dalje so s seje poslali pozdravni brzojavki predsedniku vlade generalu Petru Živkoviću in banu primorske banovine dr. Ivo Tartagliu, kot predsedniku izvršnega odbora.

Nato so vsi udeleženci krenili proti Umetniškemu paviljonu, kjer se je izvršila posvetitev zastave.

Na peronu so sprejeli dvorni vlak kot zastopnik predsednika vlade ban savske banovine dr. Ivo Perović, armijski general Matić, mestni načelnik dr. Srkulj, divizijski general Ječmenič, minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Marko Kostrenčič, minister brez listnice dr. Švr-

ljuga in maršal dvora Dimitrijević.

Točno ob 11.25 je pripeljal na postajo dvorni vlak in vojaška godba je zasvirala državno himno. Nato je izstopila iz vagona kraljica Marija v spremstvu dvorne dame ge. Švrjugove. Kraljica je bila v višnji toaleti, prestolonaslednik Peter pa je bil obločen v modro mornariško obleko z belo čepico na glavi.

Tedaj je pristopil h kraljici in prestolonasledniku ban dr. Ivo Perović kot ban in kot zastopnik predsednika vlade in pozdravil kraljico in prestolonaslednika v imenu vlade in v imenu savske banovine. Za njim je pozdravil kraljico armijski general Matić in za njim mestni načelnik dr. Srkulj. Po končnih pozdravih so stopile pred kraljico in prestolonaslednika tri gospe s tremi šopki cvetle. Prva je izročila ga. generala Matića kraljici šopek modrih cvetle, nato je ga. bana dr. Perovića izročila šopek belih cvetle, naposled pa je soproga mestnega načelnika Srkulja predala kraljici šopek rdečih cvetle.

Takrat je pristopil h kraljici Mariji predsednik občinskega odbora Jadranske straže Miroslav Kulmer in jo pozdravil v imenu Jadranske straže. Nato je sledil ljubeč prizor: trije dečki v noči školskih otrok so pristopili k prestolonasledniku Petru in mu poklonili narodne darove. Pri tem je kraljeviča pozdravil mladi Mladen Chudoba, učenec prvega razreda II. klasične gimnazije, s temi besedami:

Dobra nam došel, kraljevič Peter, v našem našem Zagrebu! Da si nam zdrav! Komaj smo pričakali ta trenutek, ko si stopil med nas. Zagrebški dijaki te prisrčno pozdravljajo in ti trdno obetajo, da bomo vedno delali za tebe in za srečo naše države, demovine Jugoslavije. Živel prestolonaslednik Peter in dom Karadjordjevič!

Ta pogumni govor mladega dijaka je občinstvo pozdravilo z burli vzklikanjem in navdušenjem. Godba je zaigrala državno himno in med gostim špalirjem, ki se je raztezal od perona pa do Umetniškega paviljona, je kraljica s prestolonaslednikom Petrom in svojim spremstvom v avtomobilu krenila s postaje. Množice so neprestano navdušeno pozdravljale in vzklikale kraljico, mladem kraljeviču, Jugoslaviji in Jadranu.

(Nadaljevanje poročila bomo priložili v redni izdaji »Slovenskega lista«.)

Toča v Ljubljani in okolici

Ljubljana, 6. septembra.

Dopoldne in okrog poldneva je že kazalo, da se je vreme zvedrilo za dalj časa, toda že v prvih popoldanskih urah se je nebo ponovno prepreglo s sivimi oblaki. Iz katerih je najprej začel padati dež, nato okrog tričetrt na 4 gosta, kot zrna debela toča. Ob času, ko to pišemo, toča še ni nehala padati.

Drzne produkcije na vrvi

Ljubljana, 6. septembra.

Mladi akrobati z Ježice so se v Ljubljani uspešno uveljavili. Ljudje, ki so videli njih drzne produkcije na vrvi, ne štedijo s pohvalo in občudovanjem, pa tudi s primernimi prispevki ne! Fantje so prejšnji teden vsak večer dvakrat nastopili, do čim jim je v petek zvečer predstavo preprečil hud naliv. V soboto in nedeljo niso smeli nastopiti zaradi drugih svečanosti, ki se vrše v Ljubljani. Pač pa nam obetajo izredno drzno predstavo v ponedeljek ob 9 zvečer, potem, ko bo končan »Slehenik« na Kongresnem trgu. K tej predstavi, kjer bojejo mladi fantje pokazali svoje najtežje točke na žici, pričakujejo akrobati največjega obiska. Poleg lažjih točk se bodo po žici vozili z biciklom, napravili bodo na vrvi tudi pravcato restavracijo, nemara tudi brivnico. Presenetili pa nam obeta na žici zaigrati tamburico. Prepričani smo, da bodo senzacij željni ljubljanci, zlasti pa tudi podeželski ljudje, ki se jim zdaj nudi najlepša prilika videti takšne stvari, kar dli na Kongresni trg k tej predstavi. Igrala bo seveda tudi godba!

ŽRTVE V ZAKONU

»Zakon zabiteva tudi žrtve, sree. Ko se poroča, boš morala vsak dan zame kubati.«
»Seveda, dragi! In ti boš moral to pojesti.«

Ernst Löns:

Misterij

Velika koncertna dvorana Filharmonije je nabit polna. Vsi sedeži so razprodani. Razpoloženje premijere vsepovsod.

»Življenje, upanje in smrt. Sinfonični misterij od Paula Rocca.« Te besede so stale na lepakih, ki so že tedne vznemirjali velemesto.

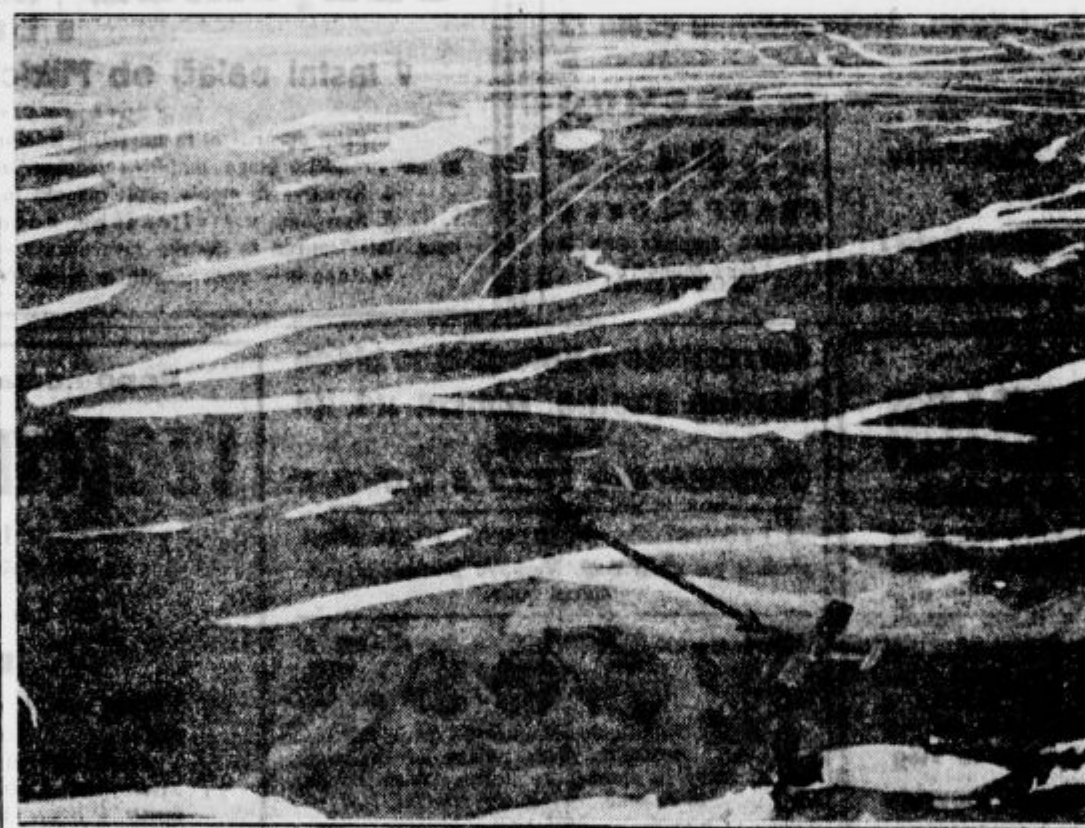
Paul Rocca! Mali, izsušeni glasbenik, ki je v podstresju neke v severnem delu mesta živel svoje zapuščenno, brezpomembno življenje. Nihče se ni zanimal za njega, če je z naglini, opotekajočimi se koraki hlastal po ulici. Nihče se ni obregnil ob močička, ki je dajal za mal denar glasbeni pouk. Ni imel mnogo učencev in še tisti so plačevali malo, saj ni bil nobena priznana zvezda v glasbenem svetu.

In tako svet ni vedel zanj. Dokler se nekega dne njegovo ime ni pojavilo v dnevniku. Na nevidnem mestu, čisto spodaj, tam, kjer je prostor za nevažna policijska naznanila.

»Od 24. novembra se pogreša zasebni glasbenik Paul Rocca. Star 56 let, stanuje Korneljeva 74 a, peto stopnišče. Morebitne vesti o njem sprejema policijsko predsedstvo, oddelek I. a, soba 273.«

Drugega nič. Nekateri so brali, drugi ne. Oni, ki so brali, so za trenutek obstali pri imenu Rocca!

Seveda. Ali ni to oni slavni pianist, ki je dosegel tak uspeh s svojo opero Otok sanj.

Nerešena zaganka letala na Novaji zemlji. Med fotografiranjem, ki jih je posnel »Grof Zeppelin« na svojem arktičnem poletu, se nahaja tudi gornja slika, ki so jo posneli na jugovzhodu otoka Novaja zemlja. Na sliki se jasno vidi letalo. Prvotno so mislili, da gre za letalo Amundsen, ki je izginil, ko je iskal Nobilovo ekspedicijo. Končno so pa ugotovili, da gre v tem slučaju za letalo tipa »Dornier«, dočim je Amundsen letel na letalu znamke Latham. Domnevajo, da gre pri sliki za dvojno osvetlitev. Najprej da je prišla na fotografsko ploščo Novaja zemlja, nato pa rusko letalo »Dornier« v Dixon Bayu. Posnetka sta se na ta način združila na plošči. Pa tudi to je le gola domneva. Če bi se hoteli natančno prepričati, bi morali poslati posebno ekspedicijo na Novajo zemljo.

Bilo je to pred 20 leti. In po velikem trumfu, ki ga je doživel, se je umaknil iz javnosti in tiho ustvarjal dalje. Zopet je nastopil dan, ko je ležalo na klavirju novo delo, v katerem je izlil vso svojo ustvarjajočo silo, vso svojo bitnost.

Nekako ponosen je nesel rokopis glasbenim mogočnjakom. Toda ti so se praskali za ušesi, obžalovali, se oprščali — ogromni stroški, težko bo kaj — tolažili in — pozabili.

In so se spomnili čez dolga leta, da mora neke v arhivu ležati obširna partitura. Iskali so, našli, prepisali glasove in sledile so orkestralne vaje.

Danes je premijera...

Skozi vrste elegantnega občinstva se plazji pridružen šepet. Glasbeniki uglašujejo glasbila. Luči ugasnejo. Grobna tišina zavladava v temnem prostoru. Oster zamah dirigenta in v prostor se razlijejo mogočni akordi kontrabasov, helikonov in gozdnih rogov. Lesena pisкала vklepejo melodijo in jo ponesejo kviku; vriskajoče vsokčijo vijoline in oznanjajo veliki misterij porajajočega se življenja. Vedno silnejši so glasovi, zdaj trčijo, stokajo in plakajo v globoki žalosti, zdaj se sprostijo in zavpijejo v divjih disonancijah in zopet za drhte v ginaljvi harmoniji ljubezni, ljubezni človeka do samega sebe, do žene, do Neskončnosti...

Poldrugo uro plava nad poslušalci veličastna pesem življenja. Pesem, v kateri se

človeško življenje odvija liki trak, brez prestanka. Hrepeneče trpljenje, ustvarjajoča moč in bolestna odpoved. Sila in obup in neskončna radost vselega doživljanja. Vsa sila človeške pramoči in nebeškega spoznanja je skrita v tej edinstveni pesnitvi, ki jo liki na krilih nosijo enostavni, preprosti zvoki večnega motiva smrti, dokler se slednjič ne sprostijo v zmagovalni himni triumfiračje smrti. Ne smrti — uničevalke, nego smrti — rešiteljice...

Zadnji akord... Molče obstane orkester, molče si briše dirigent pot s čela. Cele minute minejo, preden se občinstvo zdrami.

Nato pa zabučijo po dvorani vihar, besneč orkan navdušenja...

Kje je oni, ki je ustvaril nekaj tako velikega?

Pogrešan... Morda bodo kje našli ostanke trupla, ki je skrivalo v sebi tako silnega duha.

Naslednjega dne sedi profesor Dörenberg, dirigent Filharmoničnega orkestra za svojo pisalno mizo. Pred njim leže listi z obširnimi poročili o večeršnjem dogodku.

Tih vstopi sluga: »Neki gospod bi rad govoril z gospodom profesorjem.«

»Neki gospod? Kdo je? Naj pove svoje ime!«

»Noče povedati svojega imena.«
»Nimam časa.«

Novi pogromi proti Slovincem

V Ajdovščini je med ostalimi znana Krizajeva trgovina na trgu. Napis na hiši je bil »A. Krizaj-brez strešice na -z-«. Toda začetni »K« je še vedno pričal o slovanstvu. V torek 18. avgusta zvečer so se pripeljali iz Sorice na kamijonu fašisti, večinoma nedorasla »mularija«, razsajati po Ajdovščini. Na dvorišču Krizajeve hiše so okrog pol 8. udrti vrata; kakih 20 jih je tako prišlo na dvorišče in so od tam silili po stopnicah v notranjost in na podstrešje. Ustavila sta jih orožniški maršal in brigadir, ki sta začela z barabami običajno laško disputacijo. Med tem so drugi fašisti na pročelju hiše napisali z velikimi črkami »W il Duce«. Na trgu so peli priložnostno pesem z rečenom: »Parleremo, parleremo in italiani! Si, si!« Ko so prišli na trg delavci z neko lestvico, so jim jo fašisti hoteli iztrgati, da bi z njo splezali do oken Krizajeve hiše. Spet so posegli vmes orožniški parlamentariji in lestevica je oblezala na tleh. Nato so se junaki odpravili k odhodu. Na kamijonu je eden vihtel črnomočno zastavo, kjer je bila na koncu droga plastično vpodobljena črka »K«. Iz bojnih pesmi je bilo razumeti, da se še vrnejo, in grozijo »a morte!«.

Isti dan so razsajali tudi po Vipavi, pretepli nekatere osebe in trgovcu Valiču razbili tablo.

Zupnik Sime Frulič iz Grdega sela v Istri, obtožen protizakonitega sirjenja knjig sv. Mohorja, je bil pred vzklicnim sodiščem v Puli 14. avgusta oprosten, ker ni zagrešil kazniviga dejanja.

V nabrežinskih kamnolomih je zaposlenih 300 delavcev. Pred vojno jih je služilo kruh ravnotam okoli 2000. — O hudi krizi priča dejstvo, da je bilo začetkom julija v območju nabrežinskega županstva v davčne svrhe zaplenjenih 35 prašicev.

S Slovenci na cesti! V Sežani je bil po 22 letih službe odpuščen občinski tajnik Fr. Kranjc. Bil je dolgo let tudi cerkveni organist in so fašisti pritiskali nanj, da bi vpeljal latinsko in laško petje, kar seveda ni šlo. Popusti orgljanja tudi ni rad, ker mu je honorar dobrodošel kot pripomoček k ek-sistenci. Zdaj so ga vrgli na cesto in je moral pustiti tudi orgljanje v nadi, da se ga usmilijo in mu priznajo kaj pokojnine.

Dr. Janko Kralj izpuščen? Potniki iz Gorice pripovedujejo, da je gorška policija pustila na svobodo dr. Janka Kralja, tajnika Goriske Mohorjeve družbe, ki je bil aretiran 22. avgusta. Vesti ni mogoče kontrolirati.

Plesi na vojaških vajah. O priliki vojaških vaj ob jugoslovanski meji so laski oficirji in vojak prirejali seveda tudi neizogibne plesje ob omejenih vaseh. V neki fari so z županstva poslali cele župnikove dopis, naj v cerkvi oznanijo vojaško veselico. V istem kraju so na oficirski ples prišla tri dekleta, na vojaško veselico pa menda štiri. Ljudstvo očividno ne razume in ne ceni takega dela za konsolidacijo države.

Duhovniške spremembe v tržaški škofiji. Novomasniki so nastavljeni kakor sledi: Jurij Knafelec kot ekspozit v Gradino in Topolovac, Marija Sirca (Shirca!) kot kaplan v Buzet, Janez Bidovec kot ekspozit v Podgrad (zčasnim sedežem v Hrušici), Umberto Tolentino kot kaplan v Koper. Kooperator Placid Sancin od Novega sv. Antona v Trstu je pre-stavljen za župnega upravitelja v Vodice, odkoder bo upravljal tudi Lanišče in Slum.

Otroški dan v Črensovcih

Slov. Krajina, 4. sept.

Odmev veličastnega dekliškega tabora, ki se je vršil v Črensovcih, se še ni razgubil, a Črensovcem se pripravljajo že na drugo veliko prireditve.

Odbor za zidanje sirotišnice »Dom sv. Frančiška« se je obrnil do otrok. Po vsej krajini je razposlal dinarske bloke in je pozval otroke, naj vsak kupi vsaj en blok (za 1 Din) in na ta način pomaga graditi prvi dom rdečev. Da bi otroke bolj navdušil, je zamislil otroški dan.

Ta dan se bo vršil 8. septembra v Črensovcih. Otroci bodo imeli primerno cerkveno slovesnost in govor o usmiljenosti (radodarnosti). Po tej slovesnosti bo vsak otrok, ki bo imel blok, dobil neko darilo. Obdarovani bodo sploh vsi otroci, in sierr dobi vsak toliko daril, kolikor blokov bo imel.

Otroški dan je v gotovem oziru velikega pomena. Zanj vlada med otroškimi vrstami veliko zanimanje.

Zanimiva statistika

Po statistiki zadnjega ljudskega štetja v Združenih državah Severne Amerike prevladuje katoliška cerkev po številu vernikov v 33 od 48 zveznih držav. V eni državi prevladuje metodistična episkopalna cerkev ter je tu katoliška cerkev na drugem mestu. V štirih državah vodi baptistična crnska občina, v petih državah južnabaptistična konvencija in v dveh državah mormoni. Judje zavzemajo v treh državah drugo mesto.

Taista statistika ugotavlja, da število rojstev v New Yorku stalno pada. Število otrok pod petimi leti se je znižalo v zadnjih 10 letih za 25.269, število dojenčev do 1 leta pa za 8610.

»In vendar gospod profesor,« spregovori zdajci tresoč glas. Nebogljen moška postava z izsušenim, bledim obrazom, v raztrgani, ponošeni obleki je stopila medtem v sobo in porinila slugo vstran.

»In vendar gospod profesor. Petnajst let niste imeli zame nobenega časa. Nato ste imeli časa šest tednov, da ste naštudirali misterij. Imeli ste večerj dve uri časa, da ste ga izvajali, in sedaj boste imeli morda pet minut časa zame. Jaz sem — Rocca.«

Profesor skoči pokonci, udari s stolom ob tla:

»Vi ste...«

»Da, jaz sem Rocca.«

»Toda, ne razumem...«

»Jaz pa sedaj povsem razumem, da mora biti človek za ta svet mrtev, če hoče, da bodo njegovo delo izvajali. — In tako sem umrl za ta svet in,« s tresočo roko je pokazal na časopise, »kakor vidite, sem umrl z uspehom. — Večraj sem za zadnji svoj denar poslušal svoj misterij. Bila je to edina želja, ki sem jo še gojil in ki sem zanj to še želim. In sedaj sem prišel, da se vam za to zahvalim.«

»Toda ostanite vendar. Takoj pokličem tajnika. Napravimo pogodbo... Tantijeme...«

S trečno kretnjo roke mu je segel ob-iskovalec v besedo:

»Petnajst let ni imel svet nobenega časa zame, sedaj pa jaz nimam nobenega zanj.«
»Trdo so se za njim zaprla vrata...«

Dr. Karel Buresch, kandidat za avstrijskega zveznega predavatelja.

Ce je tat raztresen

Pričujoča zgodba, ki se je pripetila v Marseilju, kaže, da niso raztreseni samo profesorji, ampak včasih tudi tatovi.

V stanovanju nekega zdravnika je vlomil tat. Ker ni bilo nikogar doma, je imel nemoteno delo. Z največjo skrbnostjo, da ne bi kaj pozabil, je odpiral vse predale, iskal, brskal in spravil na kup. Pobral je vse dragocenosti, denar in sploh vse, kar gre v denar. Ves plen je nato spravil v ogromne žepe in malhe svojega razčepanega površnika. Ko pa je zapuščal stanovanje, je opazil v predsobi na obešalniku zdravnikov eleganten površnik. Ni se dolgo obotavljal. Sleknil je svoj površnik in ga obesil na kljuko, zdravnikovega pa je oblekel. Nato je prav tako skrivnostno izginil, kakor je bil prišel.

Ko je kmalu na to prišel zdravnik domov, se je nemalo začudil, ko je zasledil po sobah sledove nepovabljenega gosta. Še bolj se je pa začudil, ko je na obešalniku v predsobi namesto svojega elegantnega površnika zagledal razčepano cuajo. Njegovo začudenje pa je priklopelo do vrhunca, ko je preiskal žepe tujega površnika in našel v njih ves plen, ki ga je nenapovedani obisk nagrabil po predalih...

Strelna udarila v zrakoplov

Iz Curiha poročajo o nesrečnem slučaju, ki se je pripetil na vojaških vajah rekrutskega oddelka švicarske armade v bližini Berna. Oddelkec se je vadił z baloni. Eden izmed balonov se je dvignil 3000 metrov visoko, kjer pa je zašel v nevihto. Nakrat je udarila v balon strelna, ki pa obeh vojakov, ki sta bila v njem, ni poškodovala. Toda korporal Herter je v naslednjem trenutku opazil velik plamen v gornjem delu balona, znak, da se je vnel plin. Herter je takoj zapovedal svojemu spremeljavalcu, naj skoči s padalom iz balona. Toda rekrut se je branil iz strahu, nakar ga je Herter s padalom vred vrget iz košare. Padalo se je odprlo in prestrašeni rekrut je srečno pristal na varnih tleh. Tudi Herterju se je skok s padalom povsem posrečil.

Orlej v zoološkem vrtu

Grška pravljica o bajeslovnem Orleju, ki je s svojo liro in petjem čaral živali, je doživela moderno izdajo. V newyorškem zoološkem vrtu so pred kratkim priredili živalim koncert, ki ga je izvajal 60 članski orkester. Koncert so priredili radi tega, ker so se hoteli prepričati, kakšen vpliv ima glasba na živali. In se je pripetilo tole: dva leva sta pustila svoje meso, samo da sta lahko pazljujeje poslušala godbo. Volkovi in tigri so bili v nekakšni ekstazi. Ob zvokih Straussovega valčka s zverine kar zasanjale, ko pa je orkester zaigral Chopinovo žalobno koračnico, so se čuli celo — vzdihli...

Tako vsaj poročajo ameriški listi.

Vsak drugi Kitajec je brezposeln

Rumena Kitajska preživlja težke čase. Leto za letom jo zadevajo razne naravne katastrofe, neprestane državljanske vojne pa uničujejo še to, čemur so naravne katastrofe prizanesle. Dežela je radi tega povsem obubožana. Kitajski notranji minister je na podlagi približnih podatkov ocenil vso to bedo in revščino. Po tej cenitvi je na Kitajskem nič manj kakor 200 milijonov ljudi brez dela, ali z drugo besedo skoraj polovica prebivalstva. Nofranje ministrstvo je vsem provincionalnim vladam naročilo, naj po možnosti izdelajo kolikor mo-

Vang, viceminister kitajskega zunanjega ministrstva, ki je došel v Ženevo na zborovanje DN.

goče veliko načrtov, po katerih bi se ljudje zaposlili. Radi slabega finančnega položaja pa bodo ti pomožni ukrepi le malo ali pa nič zalegli. Razumljivo je, da je ogromna brezposelnost neomejeno torišče za razširjanje komunizma.

Grški nos filmske dive

Veliko razočaranje je doživela Miss Moran, mlada zvezda na hollywoodskem nebu. Bila je angažirana pri neki filmski družbi in je igrala same komične vloge. Narava jo je pa obdarila s krivim nosom, ki je bil, ne da bi ona sama vedela za to, podlaga njene karijere na filmskem platnu. Režiserji so jo angažirali baš radi njenega nosu in so ji dajali samo vloge v filmskih groteskah. Tisoč dolarjev je zaslužila na teden in njena bodočnost je v vsem sijaju ležala pred njo. Toda Miss Moran je bila ženska in kot ženska si je zaželela lepega ravne nosu. Lepega dne se je podvrgla operaciji in čez nekaj dni je zapustila operacijsko dvorano z lepim grškim nosom. Vsa srečna se je podala v atelier, pričakujoč občudovanje njenega klasičnega nosu. Toda tu je doživela grenko razočaranje. Režiserji so jo nekaj časa gledali, nato pa soglasno izjavili, da je njene karijere konec. Pojasnili so ji celo, da je bila angažirana le radi njenega grotesknega nosu, ki je po kino-glediščih vzbujal salve smeha. Sedanjí nos pa da ni nič posebnega, ker žensk s klasičnimi grškimi nosovi je dovolj na svetu...

Poljski posl. Holowko, podpredsednik vladnega bloka, ki so ga doslej neznani ubijalci ustrelili.

Artur Fontaine, predsednik mehaniznega celovnega urada, je že dan umrl v Parizu, star 71 let.

»Kaj pa mislite, da ob tako pozni uri še beračite?« je dejala gospa bosjaku, ki je ob desetih zvečer pozvonil.

»Hja, gospa, ob teh slabih časih je treba delati čez uro...«

»ILUSTRACIJA« ŠTEV. 9.

je pravkar izšla s sledečo zanimivo vsebino: Ljubljana vas vabi na slavnostne dni. — Gradbeni razvoj Ljubljane (Dr. Fr. Stelč). — Ljubljanski slavnostni dnevi (podžupan Evgen Jare). — Ljubljana v jeseni (Dr. Milan Dular). — Gledališče na prostem (O. Šest). — G. A. Kos in I. Vavpotič: Ljubljanski župani. — IX. kongres PEN-kluba v Haagu. — Fran Levstik (Miran Jare). — Dve Levstikovim pesmi. — Pariški umetniki in saloni (S. Škerl). — Spomenik kralju Petru I. — Zenitev Yussufa Khana. Roman (F. Heller). — Konec poljetja. — Tabor bojevnikov na Bledu. — Mednarodne moto-dirke. — Film: Micky-miška skače po platnu. — Micky-miška (B. O.). — Zvočni film — toda ne film z dialogi (S. M. Eisenstein). — Mlekarstvo in gospodinja (Iz Krekove meš. gospod. šole). — Modno poročilo. — Novi klobuki — nova oblika. — Ameriške posebnosti. — Poroke v knežjih hišah. — Nove knjige. — Slovenci v tujini: J. M. Jug in L. Adamič. — Naslovna slika na ovitku: M. Bambič: Spomenik kralja Petra I. (akvarel). — »Ilustracija« se dobiva v vseh trafikah in knjigar-nah po 10 Din. — Uprava revije »Ilustracija«: Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6-I.

Površnike, obleke in vsa druga oblačila za gospode in deco nudi v največji izbiri turška J. Maček, Ljubljana, Aleksandrova cesta 12

Oglašujte
v
Slov. listu!

la PREMOG
trbovelj DRVA Vam nudi
ski in najugodnejše trgovina s kurivom
FRANC SLOVŠA
LJUBLJANA, Kolesarska ulica 19
Cene solidne, postrežba točna!

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani.

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarikovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe.
- b) vse premično blago, mobilije, zvonove in ensko; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpokam in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentne in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in tarah.

LJUDSKA POSOJILNICA

registрована zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje posojilnica sama. — Svoje prostore ima tik za franciškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad 180 milijonov dinarjev

Špeceritsko in kolonijalno blago, umetna gnojila, cementi itd. itd. dobavlja

Gospodarska zveza v Ljubljani

Prvovrstno volneno pletenino

prodam po nizki ceni. Verhovc Rozina, pletarna, Zidani most.

izdelujejo se najnovejši modeli otroških vozičkov, razna najnovejša dvokolesa, šivalni stroji in motorji. — Velika izbira. — Najnižje cene. — Ceniki franco.

Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

Popolnoma varno naložite svoj denar v Vzajemni posojilnici

v Ljubljani, r. z. z o. z. na Miklošičevi cesti poleg hotela »Unione«

Hranilne vloge se obrestujejo najugodneje

Rentni davek od obresti hranilnih vlog, kateri znaša circa pol odstotka obresti, se ne odtegne vlagateljem. Varnost nudijo lastna palača, nadpolovica celne hotela »Unione«, hiše in zemljišča. Krediti v tekočem računu. Posojila proti poroštvu, vključno na posestva itd. Denar se naloži lahko tudi po poštinih položnicah.

Dvajset tisoč milj pod morjem

spisal

JULES VERNE,

61

Pojavili so se štirje matrozi, ki so zaboj prijeli in odnesli. Nato sem čul, kako so ga z vrvmi vlekli skozi srednji predor na krov. Kapitan pa mi je voščil »Lahko noč« in naglo odšel.

Podal sem se v svojo kabino in razmišljal, kaj naj bi vse to pomenilo. V kakšni zvezi sta bila nenadni pojav potapljača in z zlatom napolnjena skrinja? Kmalu sem spoznal po tresljajih in metanju ladje, da je »Nautilus« vzplul na površino. Potem sem čul korake po ploščadi. Sneli so čoln in ga spustili v vodo. Minuto potem so mornarji odveslali, nato pa je zavladal popoln mir. Dve uri pozneje sem slišal, kako se je čoln vrnil in kako so ga zopet pritrčili ob bok »Nautilusa«. Podmornica pa se je zopet potopila.

Ko sem drugega dne rano zjutraj stopil v salon, da se posvetim svojim študijam, sem začutil nenavadno vročino. Nisem mogel razumeti, odkod tako visoka temperatura, saj se nismo nahajali v tropični coni! Pod vodo pa je tudi tam taka vročina izključena. Vročina je postajala tako neznosna, da sem moral sleči svoj jopič iz bisusa. Pogledal sem na manometer. Kazal je 60 čevljev globine. Že sem hotel saion zapustiti, ko vstopi kapitan. Pogledal je termometer in dejal:

»42 stopinj!«

»To čutim, gospod kapitan, ako se bo vročina še vtopnjevala, sploh ne bo več mogoče prestatí.«

»Če bo postalo prehudo, se bomo enostavno oddaljili.«

»Ali je to v naši moči?«

»Vsekakor.«

Nato je odprl leče in dejal:

»Poglejte!«

Videl sem, kako je voda okoli »Nautilusa« vrela kakor v kotlu. Po vodi so pluli oblaki žveplene pare. Ko sem se z roko dotaknil šipe, sem jo moral hitro potegniti nazaj, da se ne bi opeknel.

»Kje se nahajamo?« sem vprašal.

»Pri otoku Santorin, gospod profesor,« je odgovoril kapitan, »in sicer ravno v kanalu, ki loči otok Nea Kameni od otoka Palea Kameni. Hotel sem vam nuditi čudoviti prizor podmorskega ognjenika.«

»Saj učenjaki menijo, da je tvorba teh otokov zaključena.«

»O kakšnem zaključku tvorjenja v vulkaničnih pasovih ne more biti nikoli govora,« je odvrnil kapitan Nemo; »v notranjosti zemlje ogenj deluje neprestano. Že leta 19. po Kristusu je, kakor nam priča Cassiodorus in Plinius, nastal novi otok, Theia, to je Božanstveni, na istem mestu, kjer sta se nedavno dvignila oba imenovana otoka iz morja. Potem se je Theia pogreznila pod vodo, da se leta 69. vnovič dvigne in potem zopet izgine. Od tistega časa do danes je podzemsko delovanje ognja res počivalo. 3. februarja 1868 pa se je dvignil med žvepleni pahami iz morja zopet nov otok blizu Nea Kameni, ki so mu dali ime otok sv. Jurija. 6. februarja se je ta otok zlil z Neakamskim v enega. Sedem dni nato, 13. februarja, se je iz vode prikazal otok Afroessa, ki je pustil med seboj in Nea Kameni kanal, širok 10 metrov. Ko se je to godilo, sem bil v tem morju in sem lahko ves potek tega pojava zasledoval. Otok Afroessa, ki je bil čisto okrogel, je meril 300 čevljev v premeru in je bil 30 čevljev visok. Obstojal je iz zmesi črne steklenaste lave in živca. Končno se

je 10. marca tik Nea Kameni dvignil iz morja še en otok, ki so ga krstili z Reko, in odslej tvorijo ti trije otoki, ki so se med seboj združili, en sam otok.

»In v katerem kanalu se nahajamo sedaj?«

»Tukaj,« je odgovoril kapitan in pokazal točko na karti otočja, »vi vidite, da sem vse nove otroke vrisal.«

»Toda ta kanal se bo nekega dne napolnil?«

»Zelo verjetno, gospod Arronax, kajti od leta 1866. dalje se je nasproti luki sv. Nikolaja na Palea Kameni dvignilo iz morskega dna osem malih otokov. Iz tega sledi, da se bosta Nea Kameni in Palea v kratkem času združila v eno celoto. Kakor v Tihem Oceanu nastajajo novi deli zemlje po podmorskem delovanju koral, tako se tukaj lice zemlje izpreminja po ognjenih silah. Le pogledajte še v morje!«

Stopil sem zopet k oknu. »Nautilus« se je bil ustavil. Vročina je bila neznosna. Iz razbeženega belega morja je bilo med tem zaradi neke železne soli nastalo naravnost rdeče morje. Kljub temu, da je bil »Nautilus« od vseh strani hermetično zaprt, sem začutil neznošen smrad žvepla in sem zagledal škrlatstordeče plamene, kojih blesteči svit je popolnoma pokrila električno luč naše podmornice. Bil sem ves poten in začelo me je dušiti.

»Nemogoče je ostati delj v tem vrelem kotlu.«

»Imate prav,« je odvrnil kapitan in dal primerno povelje. »Nautilus« se je okrenil in se oddaljil od ognjišča, kateremu ni mogel kljubovati. Po preteku četrte ure smo bili na površini morja in zajemali svežo sapo.

Dne 16. februarja je »Nautilus« na višini otoka Čerigo, kjer se je bila v starem času rodila iz morske pene Veneta, zapustil grški arhipelag, potem ko je obplul rt Matapan.

»Ljudska knjižnica: Iz založništva Jugoslov. knjižarne v Ljubljani: 29. zvezek: Novejši: IZPOD GOLČE, 30. Din. — 30. zvezek: Spomenik: NA POLJU SLAVJE, 28. Din. — 31. zvezek: Conan Doyle, IZGUBILENI SVET (The Lost World), Roman (s slikami), 24. Din. — 32. zvezek: Heimmichl, ZAGREBŠKI ZVONOV, Slavje, NA SINAJ, 30. Din. — 33. zvezek: Bridges, NA POMOK, 30. Din. — 34. zvezek: Bridges, NA POMOK, 30. Din. — 35. zvezek: Bridges, CIRKUSKI OTOK, 28. Din. — 36. Din.